

WHAT IS PUBLIC DIPLOMACY AND WHAT ARE THE CHARACTERISTICS OF IT?

Mukhriddin Boysariyev

master's degree

National University of Uzbekistan

Tashkent, Uzbekistan

E-mail: muxboysariyev1999@gmail.com

ABOUT ARTICLE

Key words: Origin, history, official aspect of "public diplomacy", Joseph Nye, techniques of public diplomacy, modern view.

Received: 02.10.24

Accepted: 04.10.24

Published: 06.10.24

Abstract: Public diplomacy, on the one hand, is an important aspect of maintaining peace and stability in the globalization of today's interconnected world, in which communication between people of different countries is accelerated in the conditions of the spread of mass communication technology. But, on the other hand, none of the national characteristics are important. When such a culture is successfully implemented within the framework of diplomacy, it creates a solid foundation that allows the state to protect and spread its national interests in the world arena, and has an incomparable potential to influence the social opinion and ideology of people, communities, cultures or nations in the world.

XALQ DIPLOMATIYASI NIMA VA U QANDAY XUSUSIYATLARGA EGA?

Muhriddin M. Boysariyev

magistrant

O'zbekiston Milliy Universiteti

Toshkent, O'zbekiston

E-mail: muxboysariyev1999@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: "Public diplomacy" (Xalq Diplomatiyasi) kelib chiqishi, tarixi, rasmiy jihati, Jozef Nay, xalq diplomatiyasi texnikalari, zamonaviy ko'rinishi.

Annotatsiya: Xalq diplomatiya, bir tomondan, bugungi o'zaro bog'liq dunyoning globallashuvi, unda ommaviy muloqot texnologiyasining tarqalishi sharoitlarida turli mamlakatlar aholisining muloqoti jadallashib borishini ta'minlaydi, tinchlik va barqarorlikni saqlashning muhim jihati hisoblanadi. Ammo,

boshqa tomondan, milliy xususiyatlarning hech biri aloqachilik muhim emas. Bunday madaniyat diplomatiya doirasida muvaffaqiyatli amalga oshirilganida esa davlatga jahon maydonida o'z milliy manfaatlarini himoya qilish va yoyish imkonini beruvchi mustahkam poydevor yaratib, jahondagi ijtimoiy fikr hamda insonlar, hamjamiyatlar, madaniyatlar yoki xalqlar mafkurasiga ta'sir ko'rsatish uchun beqiyos salohiyatga ega bo'ladi.

ЧТО ТАКОЕ ПУБЛИЧНАЯ ДИПЛОМАТИЯ И КАКОВЫ ЕЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ?

Мухриддин Бойсариев

магистр

Национальный университет Узбекистана

Ташкент, Узбекистан

E-mail: muxboysariyev1999@gmail.com

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Происхождение, история, официальный аспект «народной дипломатии», Джозеф Най, методы публичной дипломатии, современный взгляд.

Аннотация: Публичная дипломатия, с одной стороны, является важным аспектом поддержания мира и стабильности в условиях глобализации современного взаимосвязанного мира, в котором коммуникация между людьми разных стран ускоряется в условиях распространения технологий массовой коммуникации. Но, с другой стороны, ни одна из национальных особенностей не важна. Когда такая культура успешно реализуется в рамках дипломатии, она создает прочную основу, позволяющую государству защищать и распространять свои национальные интересы на мировой арене, и имеет несравненный потенциал влияния на общественное мнение и идеологию людей, сообществ, культур или наций в мире.

KIRISH

Xalq diplomatiyasini o'rganish yangi va kengayib borayotgan sohadir. Buni diplomatiyaning nafaqat global harakterga ega bo'lgan, balki ko'plab aktyorlar va tarmoqlarni o'z ichiga olgan ommaviy, interaktiv o'lchovi sifatida belgilaydi. Bu xalqlar o'zaro ishonch va samarali munosabatlarni rivojlantirishning asosiy mexanizmi bo'lib, xavfsiz global muhitni yaratishda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ldi. Bu atamaning kelishilgan yagona ta'rifi yo'q; bu ta'rifiy konsensusning etishmasligi yaxshi narsa bo'lishi mumkin. Amaliyotchilar, akademiklar,

tadqiqot institutlari yoki hukumatlar tomonidan qo‘llaniladigan turli xil ta’riflarni va mavzu bo‘yicha qo‘llanib kelinmoqda.

Uning qisqacha tarixiga nazar tashlaydigan bo‘lsak, “Public Diplomacy” (ma’nosi – xalq diplomatiyasi) 1960-yillarning o‘rtalarida AQSHning sobiq diplomati **Edmund Gullion** tomonidan ishlab chiqilganidek, buni qisman xorijdagi hukumat axborot faoliyatini kamsituvchi ma’noga ega bo‘lgan tashviqot atamasidan uzoqlashtirish uchun ishlab chiqilgan. O‘tgan yillar davomida xalq diplomatiyasi davlat ishlaridan farqli ma’noga ega bo‘ldi, bu hukumatning siyosat xabarlarini o‘z ichki auditoriyasiga etkazish uchun mo‘ljallangan dasturlari va faoliyatiga ishora qiladi va bugungi kungacha uning ustida bir qancha ishlar olib borilmoqda.

ASOSIY QISM

Xalqaro munosabatlar tizimining uchta asosiy nazariyasi — realizm, liberalizm va konstruktivizm xalq diplomatiyasiga turlicha munosabatda bo‘ladi. Xalq diplomatiyasining realistik maktabi tomonidan ilgari surilgan asosiy yondashuv shundaki, davlatlar boshqa davlatlar bilan o‘z milliy manfaatlariga muvofiq muloqot qilish uchun ularning xalqlari bilan aloqalarni yo‘lga qo‘yishi lozim. Boshqacha qilib aytganda, realizm xalq diplomatiyasiga tashqi siyosat vositasi sifatida qaraydi. Liberalizm esa masalaga hamkorlik doirasida yondashadi va xalq diplomatiyasi orqali ikki davlat o‘rtasida uzoq muddatli sheriklik o‘rnatilishi mumkinligini ta’kidlaydi. Konstruktivistlar xalq diplomatiyasini milliy va madaniy o‘ziga xoslikni shakllantirish vositasi deb tushunadi.

Hukumatlar va ilmiy hamjamiyat uchun xalq diplomatiyasining paydo bo‘lishi uchun ba’zi bir shartlarni belgilashimiz mumkin:

- demokratik siyosiy rejimlarning tarqalishi siyosiy jamiyatga bosimning davom etishi, hukumat siyosatining qonuniyligini asosiy ichki barqarorlikka aylantirish bilan tavsiflanadi;
- xalqaro muammolarni hal qilishda ko‘p tomonlama asosning ortib borayotgan roli boshqa mamlakatlarning jamoatchilik fikrini xalqaro koalitsiyalarni safarbar qilish zarurligiga ishonitirish muhimligini belgilaydi;
- axborot texnologiyalari davrining vujudga kelishi axborotning tez harakatlanishiga imkon beradi, bu esa transmilliy jamoatchilik fikrining paydo bo‘lishiga olib keladi;
- globallashuv barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlash uchun xorijiy sarmoyalarni, savdo imkoniyatlarini, malakali ishchi kuchini jalb qilish uchun davlatlarga raqobat qilish imkoniyatini beradi. Ushbu yangi kon’yunkturada ichki siyosat sub’ektlari tashqi siyosatdan bir marta aniq ajratilmagan, chunki, masalan, mamlakatdagi siyosiy inqiroz xalqaro vaziyatni beqarorlashtirishi mumkin.

So‘nggi bir necha yilliklarda beri “xalq diplomatiya”si suveren davlatning milliy manfaatlarini va tashqi siyosat maqsadlarini ilgari surish maqsadida xorijdagi auditoriyani xabardor

qilish va ularga ta'sir o'tkazishga qaratilgan boshqa mamlakatlar jamoatchiligi bilan muloqot qilishning **shaffof vositasi** sifatida keng ko'rib chiqildi. Bu nuqtai nazarga ko'ra, xalq diplomatiyasi davlatning diplomatiyasining ajralmas qismi sifatida qaraladi, ya'ni suveren davlatlar vakili bo'lgan rasmiy vakillar (rahbarlar va diplomatlar) o'rtasida, odatda, yakka tartibda rasmiy munosabatlar olib borilishi tushuniladi. Shu ma'noda xalq diplomatiyasi olimlar va talabalar uchun ta'lim almashinuv dasturlari; tashrif buyuruvchilar uchun dasturlar; tilni o'rgatish; madaniy tadbirlar va almashinuvlar; radio-eshittirish va televidenya. Bunday tadbirlar, odatda, **"qabul qiluvchi" mamlakatda** kengroq siyosat muhitini shakllantirish usuli sifatida **"yuboruvchi" mamlakatning** imidjini yoki obro'sini yaxshilashga qaratilgan.

XXI – asr boshidan so'ng “public diplomacy” keng yo'sinda qo'llanila boshladi. Bunda “tor” an'anaviy, davlatga asoslangan xalq diplomatiyasi kontseptsiyasidan farqli o'laroq, yangi xalq diplomatiyasi kontseptsiyasini ishlab chiqish orqali ushbu soha ko'lami haqida “kengroq” tushunchani taklif qildi. Bunda tashqiri esa bu kabi tadbirga yana - nodavlat subyektlar - millatlararo tashkilotlar, submilliy qahramonlar, nodavlat tashkilotlar va (ba'zilar fikricha) hatto xususiy kompaniyalar ham ishtirok etadi. Bu kabi xorijiy jamoatchilik bilan muloqot qilish va ular bilan aloqalar o'rnatish xalq diplomatiyasi siyosati va amaliyotini ishlab chiqish va ilgari surishda muhim ustuvor yo'nalishga ega bo'ldi. Natijada, yangi xalq diplomatiyasi endi davlatga qaram bo'lmay, bir qancha ishtirokchilar va tarmoqlardan tashkil topgandi va yangi masalalar, kontekstlarning o'zgaruvchan global muhitida faoliyat yurituvchi o'zaro manfaatli munosabatlar tizimida amalga oshirishni o'z oldiga maqsad qilib qo'ydi.

So'nggi yillarda xalq diplomatiyasiga qiziqishning ortishiga boshqa sohalardagi kontseptual ishlanmalar ham yordam berdi. Marketing va jamoatchilik bilan aloqalar tushunchalari xalq diplomatiyasi olimlari tomonidan mamlakatlar, mintaqalar va shaharlarni qamrab olish uchun katta ta'sir ko'rsatish uchun kiritilgan. Xuddi shunday, xalqaro munosabatlar olimi **Jozef Ney** tomonidan ishlab chiqilgan yumshoq kuch tushunchasi ko'pchilik uchun xalq diplomatiyasini o'rganishda asosiy tushunchaga aylandi. Ney yumshoq kuchni **"majburlash yoki to'lovlar emas, balki jalb qilish orqali xohlagan narsangizga erishish qobiliyati"** deb ta'riflaydi. Boshqacha qilib aytganda, yumshoq kuch - bu siyosiy harakatdagi insonlarning madaniy boyliklari, siyosiy ideallari va siyosati bilan boshqa vakillarga hurmat etirofini ko'rsatishdan iborat bo'ladi. Shunday qilib, yumshoq kuch **resurs** sifatida qarala boshladi, xalq diplomatiyasi esa yumshoq kuch resurslaridan foydalanishga intilish mexanizm bo'lib hizmat qilmoqda.

Xalq diplomatiyasi ham o'zning mahsus texnikalariga ega hisoblanadi:

1) Birinchi texnika: **Brending**

Brendlash xalq diplomatiyasining birinchi usuli hisoblanadi. Hukumat har qanday uzoq muddatli siyosat maqsadlariga erishish uchun branding yoki madaniy aloqadan foydalanish orqali

o'z obro'sini oshirishi mumkin. Davlatlar butun dunyo bo'ylab o'zlari haqida yanada qulayroq rasmni yaratish uchun brending strategiyasidan foydalanadilar. Mukammal dunyoda brending turli mavzularda konsensusga yordam beradi va jamoatchilikning xayrixohligini oshiradi. Uzoq muddatli ittifoqlar ham saqlanib qoladi va brending muxolifatning noto'g'ri ma'lumotlariga qarshi kurashish uchun ishlatiladi.

2) Ikkinchi usul: **Advokatlik**

Siyosiy advokatlik xalq diplomatiyasining ikkinchi usuli hisoblanadi. U tezkor natijalarni rag'batlantirish uchun mo'ljallangan bir qator strategiyalarni o'z ichiga oladi. Brendlash uzoq muddatli qarashlarga ta'sir qilishni maqsad qilgan bo'lsa-da, siyosiy targ'ibot kampaniyalari bevosita siyosat maqsadlari uchun xalq diplomatiyasidan foydalanadi. Chet el jamoatchiligini o'z rahbarlarini olqishlash yoki tanqid qilishga ko'ndirish mumkin. Davlatlar xorijiy auditoriyani qimmat harbiy ittifoq strategiyalarini qo'llab-quvvatlashga tezda ishontirishi kerak bo'lishi mumkin.

An'anaviy hukumatlararo diplomatiya bilan solishtirganda xalq diplomatiyasining sub'ektlari va ob'ektlari kengroq, o'ziga xos diplomatik shakllari xilma-xil, xalq diplomatiyasining ayrim shakllarini amalga oshirish muddati uzoqroq. Bular xalq diplomatiyasining o'ziga xos xususiyatlari bo'lib, uni amalga oshirish jarayonida uni amalga oshirish samarasini baholashni kuchaytirish, shu tariqa xalq diplomatiyasi strategiyalarining yo'nalishi va amalga oshirilishini o'z vaqtida o'zgartirish, resurslarni isrof qilishni kamaytirish va diplomatik samaradorlikni oshirish zaruriyatini belgilaydi. Xalq diplomatiyasi samarasini samarali baholash baholash mezonlarini aniqlashni talab qiladi. Bugungi kunda eng keng tarqalgan amaliyot - bu xalq diplomatiyasining ta'sirini yumshoq kuch bilan bog'lash, bunda mamlakatning xalq diplomatiyasini baholash mamlakatning boshqa mamlakatlarga nisbatan yumshoq kuchi yaxshilanganligiga asoslanadi. Ushbu bobda jamoatchilik diplomatiyasining asosiy vazifasi, Jozef Nay ta'kidlaganidek, yumshoq kuch resurslarini yumshoq kuchga aylantirishdan ko'ra, mamlakat aktivlarini maqsadli davlatni jalb qiladigan yumshoq energiya manbalariga aylantirish ekanligini ko'rib chiqadi va ta'kidlaydi. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, xalq diplomatiyasi sa'y-harakatlarining muvaffaqiyati maqsadli mamlakat jamoatchilikni amalga oshiruvchi davlat bahosini yaxshilaydimi yoki yaxshilaydimi yoki yo'qligi bilan baholanadi.

XULOSA

Mamlakat xalq diplomatiyasining samaradorligini baholashda biz unga ortiqcha talablar qo'yishdan ham qochishimiz kerak. Masalan, hududiy xavfsizlikning "yuqori siyosatida" xalq diplomatiyasidan unchalik ham foydalanilmasa kerak. Hatto xalq diplomatiyasi rol o'ynashi mumkin bo'lgan sohalarda ham mamlakatlar o'rtasidagi hokimiyat raqobati, siyosiy tizimlardagi farqlar, siyosiy munosabatlar sifati va boshqa omillar maqsadli davlatning amalga oshiruvchi

mamlakatga bahosini pasaytiradi. Empirik tadqiqotlar o'tkazishda biz ushbu aralashuvchi o'zgaruvchilarni diqqat bilan nazorat qilishimiz va xalq diplomatiyasining haqiqiy ta'sirini noto'g'ri hisoblashdan qochishimiz kerak. Shuning uchun tadqiqotchilar empirik baholash natijalarini ishonchliroq qilish uchun tadqiqot dizaynini takomillashtirishga e'tibor qaratishlari kerak. Qattiq empirik tadqiqotlar xalq diplomatiyasi amaliyotida yuzaga keladigan muammolarni izchil aniqlash va bartaraf etishning eng kuchli kafolatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Almardonov. O. “ХАЛҚ ДИПЛОМАТИЯСИНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИГА ДОИР”. Annotatsiya. MILLIY UNIVERSITET XABARLARI. 2020 – yil. 7 - bet
2. Jan Melissen. Yangi Xalq Diplomatiyasi: Nazariya va Amaliyot. 5 — 6 betlar
3. Steffen Bay Rasmussen. The conceptual field of contemporary public diplomacy. 31- bet
4. Donayev Sardor. Xalq diplomatiyasining xalqaro munosabatda tutgan o'rni. 94- bet
5. bestdiplomats.org/public-diplomacy
6. www.intechopen.com/chapters/72251.
7. www.britannica.com